

Zuidvelde, De Fledders 6
(Gemeente Noordenveld, Dr.)

Een Inventariserend
Archeologisch Veldonderzoek
Steekproefrapport 2013-02/06Z

*Zuidvelde, De Fledders 6
(Gemeente Noordenveld, Dr.)
Een Inventariserend Archeologisch
Veldonderzoek*

Een onderzoek in opdracht van
Maatschap Groenwold-Tepper

Steekproefrapport 2013-02/06Z
ISSN 1871-269X
auteur: drs. C. Tulp (senior archeoloog)
autorisatie: dr. J. Jelsma (senior archeoloog)

De Steekproef bv werkt volgens de Kwaliteitsnorm
Nederlandse Archeologie 3.2.

Foto's en tekeningen zijn gemaakt door de
Steekproef bv, tenzij anders vermeld.

© De Steekproef bv, Zuidhorn, februari 2013

Niets uit deze uitgave mag worden
vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt zonder
bronvermelding.

De Steekproef bv aanvaardt geen
aansprakelijkheid voor eventuele schade
voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of
het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

De Steekproef
Archeologisch Onderzoeks- en Adviesbureau
Hogeweg 3, 9801 TG Zuidhorn &
Laan van Chartreuse 174, 3552 EZ Utrecht

<i>telefoon</i>	050 - 5779784
<i>fax</i>	050 - 5779786
<i>internet</i>	www.desteekproef.nl
<i>e-mail</i>	info@desteekproef.nl
<i>kvk</i>	02067214

Inhoud

Samenvatting

1. Inleiding.....	1
• 1.1 Aanleiding en doel (KNA 3.2 LS01).....	1
• 1.2 Locatiebeschrijving (KNA 3.2 LS01, LS02).....	2
2. Bureauonderzoek (KNA 3.2 LS06).....	3
• 2.1 Bronnen.....	3
• 2.2 Fysische geografie (KNA 3.2 LS04).....	4
• 2.3 Archeologie (KNA 3.2 LS04).....	6
• 2.4 Historische geografie (KNA 3.2 LS03).....	8
• 2.5 Archeologisch verwachtingsmodel (KNA 3.2 LS05).....	11
3. Veldonderzoek (KNA3.2 VS05).....	13
• 3.1 Aanpak veldonderzoek (KNA 3.2 VS01).....	13
• 3.2 Resultaten veldonderzoek (KNA 3.2 VS02, VS03).....	13
4. Conclusies en advies (KNA 3.2 VS07).....	15
Appendix:	
- I Archeologische periodes	
- II Archeologische kaart	
- III Boorstaten en boorbeschrijvingen volgens Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode	
- IV Geomorfologie	

Samenvatting

Op 8 februari 2013 heeft aan De Fledders 6 te Zuidvelde, gemeente Noordenveld, provincie Drenthe, een inventariserend archeologisch veldonderzoek plaatsgevonden (zie Figuur 1). De aanleiding voor het onderzoek is de geplande bouw van een stal op het terrein. Doel van het onderzoek is vast te stellen of er in het plangebied archeologische waarden aanwezig zijn die door bodemingrepen bedreigd worden.

Het onderzoek bestaat uit een bureau- en een veldonderzoek. Bij het bureauonderzoek zijn bronnen geraadpleegd op het gebied van fysische geografie, archeologie en historische geografie. Tijdens het veldonderzoek zijn zes boringen geplaatst om archeologische indicatoren op te sporen en om de gaafheid van de bodem te bepalen.

Het plangebied bevindt zich naast een beekdal in een afgeveende vlakte. Volgens de bodemkaart bestaat de bodem uit een veldpodzolgrond.

Figuur 1: Zuidvelde, De Fledders 6. Het plangebied is aangegeven met een rode ellips. Eén vierkant op de kaart komt overeen met één vierkante kilometer.
 [Naar: <https://mijkadaster.nl>]

Uit het bureauonderzoek blijkt dat er in de nabije omgeving twee bijlen zijn gevonden uit de periode neolithicum-bronstijd en dat er twee grafheuvels hebben gelegen uit dezelfde periode. De precieze locaties van deze meldingen zijn onbekend. In de omgeving liggen meerdere grafheuvels en er is veel bewerkt vuursteen gevonden daterend vanaf het late paleolithicum.

In het ongeveer 0,15 hectare grote plangebied zijn zes boringen geplaatst. Tijdens het veldonderzoek is gebleken dat de podzolbodem binnen het plangebied niet meer intact is. Het terrein is in het recente verleden doorgeploegd, waardoor de oorspronkelijke lagen van de podzolbodem over het algemeen nog aanwezig zijn, maar sterk zijn verstoord. Er zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen. Wij adviseren geen nader archeologisch onderzoek.

Figuur 2: Zuidvelde, De Fledders 6. Foto genomen ten westen van het plangebied richting het oosten. Het plangebied loopt door tot de huidige bebouwing.

1. Inleiding

1.1 Aanleiding en doel (KNA 3.2 LS01)

In opdracht van Maatschap Groenwold-Tepper, vertegenwoordigd door de heer G.J. Groenwold, is een plangebied aan De Fledders nummer 6 te Zuidvelde, gemeente Noordenveld, provincie Drenthe, onderzocht op het voorkomen van archeologische waarden (zie Figuur 1). De aanleiding voor het onderzoek is de geplande bouw van een nieuwe stal. De hiermee gepaard gaande graafwerkzaamheden kunnen eventueel aanwezige archeologische waarden aantasten. De maximale verstoringsdiepte zal circa drie meter onder het maaiveld bedragen.

Het onderzoek bestaat uit een bureauonderzoek en een inventariserend veldonderzoek middels grondboringen. Het doel van het bureauonderzoek is het opstellen van een archeologisch verwachtingsmodel van het gebied aan de hand van beschikbare fysisch-geografische, archeologische en historisch-geografische informatie. Tijdens het veldonderzoek is dit verwachtingsmodel getoetst. Het doel van het veldonderzoek is het vaststellen van de aanwezigheid van archeologische waarden in het plangebied. Hierbij wordt gekeken naar de bodemopbouw, de mate waarin deze intact is en naar het voorkomen van archeologische indicatoren, zoals aardewerk, metalen voorwerpen, bouw materiaal, bewerkt en verbrand bot, houtskool.

Figuur 3: Zuidvelde, De Fledders 6. Foto van het oostelijke deel van het plangebied, genomen richting het noordoosten. Dit gedeelte is in het verleden reeds ingericht en vergraven.

1.2 Locatiebeschrijving (KNA 3.2 LS01, LS02)

Het plangebied bevindt zich aan de westzijde van de weg De Fledders, ter hoogte van nummer 6 (zie Figuur 1). Het plangebied omvat het terrein waarop de nieuwe stal is gepland, ten westen van de huidige bebouwing, en heeft een oppervlak van circa 0,15 hectare. Ten tijde van het veldwerk was het westelijke deel van het terrein in gebruik als grasland. Het oostelijke deel van de nieuwe stal valt binnen de bestaande bouwkegel en was in gebruik als onder andere opslag.

Voor een overzicht van de administratieve gegevens wordt verwezen naar Tabel 1.

Tabel 1: Zuidvelde, De Fledders 6. Administratieve gegevens van het onderzoek.

Soort Onderzoek	Inventariserend Archeologisch Veldonderzoek (IVO) - verkennende fase
Provincie	Drenthe
Gemeente	Noordenveld
Plaats	Zuidvelde
Locatie / Projectnaam	De Fledders 6
Kaartblad	12C
grenscoördinaten	NO – 225,925 / 560,620 ZO – 225,925 / 560,595 ZW – 225,870 / 560,605 NW – 225,875 / 560,625
Status terrein (AMK-nr); ARCHIS-nr	n.v.t.
Bevoegde overheid	Gemeente Noordenveld
Opdrachtgever	Maatschap Groenwold-Tepper, vertegenwoordigd door dhr. G.J. Groenwold
ARCHIS CIS-code	55555
ISSNnr.	1871-269X
Steekproef projectcode	2013-02/06Z
Oppervlakte plangebied	circa 0,15 hectare
NAP hoogte maaiveld	circa 9,9 meter boven NAP
Maximale diepte onderzoek	115 centimeter onder het maaiveld
Uitvoering veldwerk	8 februari 2013
Beheer en plaats documentatie	De Steekproef bv / Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed / Noordelijk Archeologisch Depot te Nuis / E-depot / DINO-loket (boorgegevens)

2. Bureauonderzoek (KNA 3.2 LS06)

2.1 Bronnen

Tijdens het bureauonderzoek is de bestaande relevante kennis van het plangebied verzameld. Daartoe zijn de in Tabel 2 weergegeven bronnen geraadpleegd. Aan de hand van het bureauonderzoek is een archeologisch verwachtingsmodel opgesteld.

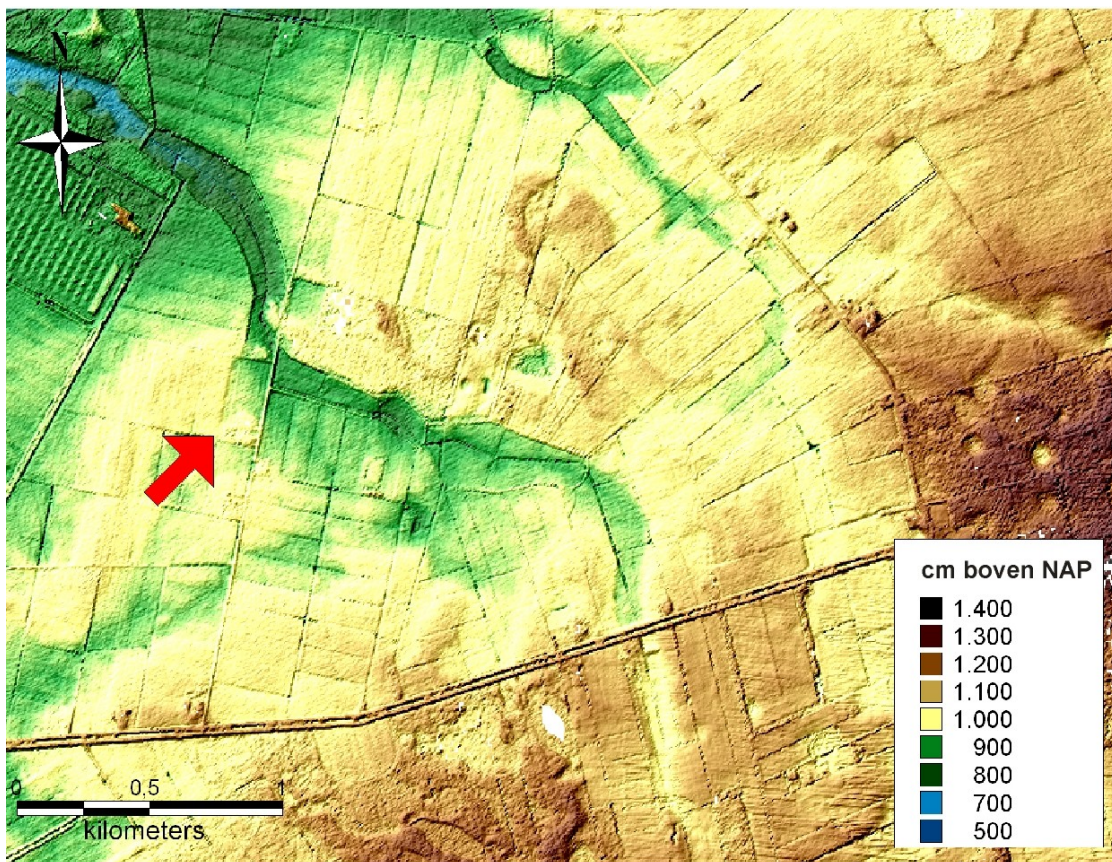
Tabel 2: Zuidvelde, De Fledders 6. Geraadpleegde bronnen.

<p>Actueel Hoogtebestand Nederland (www.ahn.nl), kaart 12C Noord 2.</p> <p>ANWB, 2004. <i>Topografische Atlas Drenthe 1:25000</i>. ANWB bv, Den Haag, k.14.</p> <p>Bazelmans, J., e.a. (eds.). 2011. <i>Atlas van Nederland in het Holoceen. Landschap en bewoning vanaf de laatste ijstijd tot nu</i>. Uitgeverij Bert Bakker, Amsterdam.</p> <p>Centraal Archeologisch Archief (CAA) en Centraal Monumenten Archief (CMA) van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) [ARCHIS].</p> <p>Essen Provincie Drenthe [ARCHIS].</p> <p>Geomorfologische Kaart. Alterra [ARCHIS].</p> <p>Google Earth.</p> <p>https://mijnkadaster.nl</p> <p>Indicatieve Kaart Archeologisch Waarden (IKAW).</p> <p>Kwaliteitsnorm voor de Nederlandse Archeologie (KNA) versie 3.2. College voor de Archeologische Kwaliteit (www.sikb.nl).</p> <p>Mulder, F.J. de, e.a. (eds.). 2003. <i>De Ondergrond van Nederland</i>. Wolters-Noordhoff Groningen/Houten.</p> <p>Nijland, G., R.J. de Lange en J.C. Smittenberg. 1982. <i>Milieuartering Drenthe 1974-1978. III Fysische Geografie. Bijlage II: Fysisch Geografische Kaart van Drenthe schaal 1:50 000</i>. Rapport Provinciale Planologische Dienst van Drenthe, Assen, blad 2.</p> <p>Numismatisch Informatiesysteem [NUMIS]</p> <p><i>Richtlijnen voor Archeologisch Bureau- en Veldonderzoek in de Provincie Drenthe</i> (1.0, 21 maart 2006).</p> <p>Rijks Geologische Dienst. 1984. <i>Geologische Kaart van Nederland Assen West 12 West. 1:50 000</i>. Haarlem.</p> <p>Stichting voor Bodemkartering. 1991 <i>Bodemkaart van Nederland 1:50 000. Blad 12 West Assen</i>. StiBoKa, Wageningen.</p> <p>Stichting voor Bodemkartering. 1991. <i>Bodemkaart van Nederland 1:50 000. Toelichting Blad 12 West en Oost Assen</i>. StiBoKa, Wageningen.</p> <p>12 Provinciën. 2005. <i>Luchtfoto Atlas Drenthe 1:14 000</i>. Uitgeverij 12 Provinciën, Landsmeer, p.31.</p> <p>12 Provinciën. 2006/2007. <i>Atlas van Topografische Kaarten. Nederland 1955-1965</i>. Uitgeverij 12 Provinciën, Landsmeer, k.58.</p> <p>12 Provinciën. 2008. <i>Topografische en Militaire Kaart van het Koninkrijk der Nederlanden (TMK) 1864</i>. Uitgeverij 12 Provinciën, Landsmeer, k.42.</p> <p>Uitgeverij Nieuwland. 2006. <i>Grote Historische Topografische Atlas ±1898-1928. Drenthe 1 : 25 000</i>. Uitgeverij Nieuwland, Tilburg, k.150.</p> <p>Versfelt, H.J. 2004. <i>Kaarten van Drenthe 1500 - 1900</i>. Heveskes Uitgevers, Groningen.</p> <p>Versfelt, H.J. & M. Schroor. 2001. <i>De Franse Kaarten van Drenthe en de Noordelijke Kust. 1811-1813</i>. Heveskes Uitgevers, Groningen/Veendam, k.5.</p> <p>Versfelt, H.J. & M. Schroor. 2005. <i>De Atlas van Huguenin: Militair-topografische Kaarten van Noord-Nederland 1819-1829</i>. Heveskes Uitgevers, Groningen/Veendam, k.31.</p> <p>Wolters-Noordhoff Atlasproducties. 1990. <i>Grote Historische Atlas van Nederland deel 2: Noord-Nederland 1851-1855, schaal 1:50 000</i>. Wolters-Noordhoff, Groningen, k.68.</p> <p>www.kich.nl</p> <p>www.watwaswaar.nl</p>
--

2.2 Fysische geografie (KNA 3.2 LS04)

Het plangebied ligt ten westen van de Hondsrug. Op het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN; zie Figuur 4) is rechts een klein deel van deze heuvelrug afgebeeld. Het gebied ten noorden en oosten van het plangebied ligt lager; hier loopt een beekdal. Op Figuur 4 is het beekdal aan de groene en blauwe kleur te herkennen. Het beekdal vormt de overgang naar het veenkoloniale gebied.

Het plangebied bevindt zich op circa 9,9 meter boven het NAP.

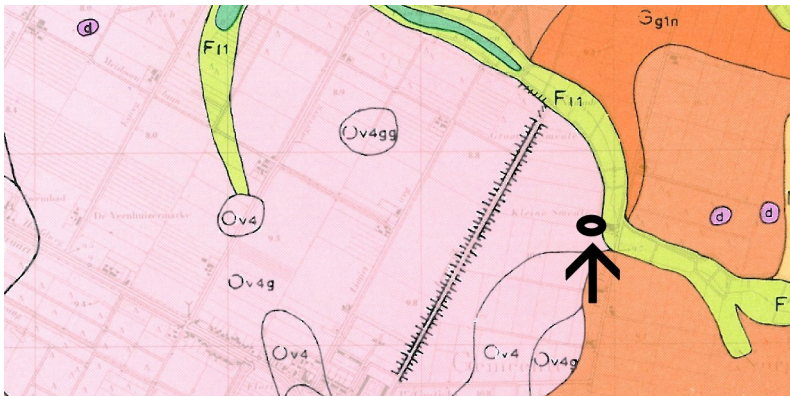

Figuur 4: Zuidvelde, De Fledders 6. Op deze hoogtekaart gemaakt met behulp van het Actueel Hoogtebestand Nederland is de ligging van het plangebied met een rode pijl aangegeven. Gebieden met een blauwe en groene kleur (bijvoorbeeld het beekdal) liggen laag ten opzichte van de gele en bruine kleuren, zie de legenda. [Bron: AHN blad 12C Noord 2.]

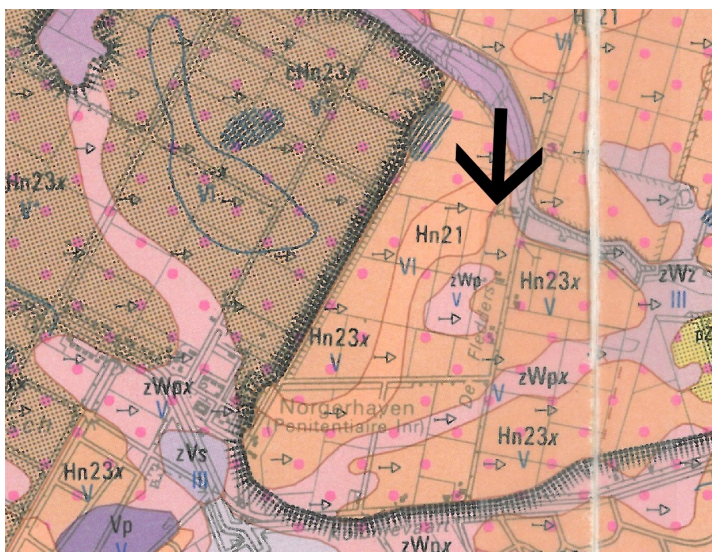
Geologisch gezien behoort het plangebied tot de Formatie van Drenthe met grondmorene oftewel keileem (grindhoudend, sterk lemig en matig fijn zand met stenen; classificatie geologische kaart Dr6, afgezet tijdens de voorlaatste ijstijd). Deze grondmorene is bedekt met een pakket dekzand van minder dan twee meter (Formatie van Boxtel, afgezet tijdens de laatste ijstijd).

Volgens de geomorfologische kaart van Nederland ligt het plangebied in een terrein met grondmorene, bedekt met dekzand en zwak golvend (classificatie geomorfologische kaart 3L2; zie Appendix IV). Direct ten oosten van het plangebied ligt een beekdal met veen (2R4). Westelijk van De Fledders is een hooggelegen veenkoloniale ontginningsvlakte gelegen (2M45).

De fysisch-geografische kaart laat zien dat het plangebied grotendeels binnen een afgeveende vlakte ligt met minder dan 40 centimeter restveen (classificatie fysisch-geografische kaart Ov4g, waarbij 'O' staat voor organogeen: afzettingen en vormen ontstaan door veenvorming en veenafraving en/of veenontginning). Hier bevinden zich grondmorene op 40 tot 120 centimeter onder het maaiveld (toevoeging 'g'). Het uiterste oosten van het plangebied bevindt zich binnen het beekdal, in een laagte met microreliëf (F11, waarbij 'F' staat voor fluviatiel: beek- en veenafzettingen onder invloed van stromend water).

Figuur 5: Zuidvelde, De Fledders 6. Het plangebied ligt binnen de zwarte ellips. De groene kleuren geven het beekdal weer. Zandkoppen en welvingen zijn in licht oranje kleuren aangegeven, heuvelruggen in bruinrood en dobben in lichtpaars evenals veengebieden. [Naar: Nijland e.a. 1982.]

Figuur 6: Zuidvelde, De Fledders 6. Het plangebied is met een zwarte pijl aangegeven. Paarse kleuren geven de veengronden weer, in licht oranje zijn de podzolbodems weergegeven, in rood zeer ondiep keileem en in geel de duinvaag- en gooreerdgronden. Dobben zijn met gearceerd blauw ingetekend. De lijn met zwarte strepen geeft de grens van het veenkoloniale gebied weer. [Naar: StiBoKa 1991.]

De bodem van het plangebied bestaat volgens de bodemkaart uit een veldpodzolgrond in leemarm en zwak lemig fijn zand, in het oosten mogelijk in lemig fijn zand en met keileem (zie Figuur 6; classificatie bodemkaart Hn21 en Hn23 met grondwatertrap VI in het westen: gemiddeld hoogste grondwaterstand tussen 40 en 80 centimeter en gemiddeld laagste grondwaterstand meer dan 120 centimeter onder het maaiveld; in het oosten is de grondwatertrap V: gemiddeld hoogste grondwaterstand minder dan 40 centimeter en gemiddeld laagste grondwaterstand meer dan 120 centimeter onder het maaiveld). Volgens de bodemkaart is het oostelijke deel van het plangebied vergraven; hier heeft ook een bossage of boomwal gestaan, die is verwijderd.

2.3 Archeologie (KNA 3.2 LS04)

Op de Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (IKAW, zie Appendix II) heeft het terrein een middelhoge trefkans op archeologische waarden gekregen. Volgens het Centraal Monumenten Archief (CMA) en het Centraal Archeologisch Archief (CAA) van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) zijn er binnen het plangebied geen archeologische waarden bekend, maar op het perceel¹ zijn in het verleden tijdens het ploegen wel twee stenen bijlen uit de periode vroeg neolithicum-bronstijd gevonden [ARCHIS-nummers 156 en 157]. Ongeveer 150 meter ten zuidwesten van het plangebied is de ligging van twee grafheuvels bekend uit de periode laat neolithicum-midden bronstijd [596 en 597]. Deze grafheuvels zijn in 1938 opgegraven door het Biologisch Archaeologisch Instituut (BAI, tegenwoordig het Groninger Instituut voor Archeologie). Enkele graven in de grafheuvel van meldingsnummer 597 bleken reeds vernield te zijn.

De overige meldingen in de omgeving liggen buiten een straal van een halve kilometer rond het plangebied. Ten zuidoosten en noordoosten van het plangebied zijn twee grafheuvels gemeld uit de periode neolithicum-bronstijd en neolithicum-ijzertijd [238528 en 214270] en twee grafheuvels uit de midden bronstijd [588 en 589]. Eveneens ligt ten noordoosten van De Fledders 6 een urnenveld uit de late bronstijd-vroege ijzertijd [617]. Ten zuidwesten van het plangebied is een stuk bewerkt kwartsiet gemeld uit het neolithicum [604]. De overige meldingen die in Appendix II te zien zijn, betreffen meldingen van bewerkt vuursteen die minimaal een kilometer ten oosten van De Fledders liggen. Het betreft voornamelijk materiaal uit het late paleolithicum, mesolithicum en neolithicum [593, 594, 598, 599, 600, 601, 652, 8876, 8877, 8880, 8881, 8882, 8886, 214237 en 214238]. Verder is er ook materiaal uit de vroege bronstijd aangetroffen bij meldingsnummer 214237. Bij meldingen

¹ Deze meldingen zijn van 1971 en 1972 en de gegevensbestanden van ARCHIS vermeldt dat de RD-coördinaten afwijken van de oorspronkelijke melding, maar geeft geen verdere gegevens over deze afwijking. Hetzelfde geldt voor de RD-coördinaten van de meldingen 596 en 597. Dit houdt in dat de locatie van deze vier meldingen binnen het perceel niet nauwkeurig is.

214239 en 214240 is de datering van het bewerkte vuursteen onbekend.

Voor de dateringen wordt verwezen naar Appendix I en voor een overzicht van de meldingen naar Tabel 3.

Eerder uitgevoerd archeologisch onderzoek in de directe omgeving van het plangebied beslaat een bureauonderzoek van Arcadis in 2009 van de waterlopen rond Roden-Norg [Onderzoeksmeldingsnummer 38400]. Rond het plangebied zijn geen eerdere boringen gezet.

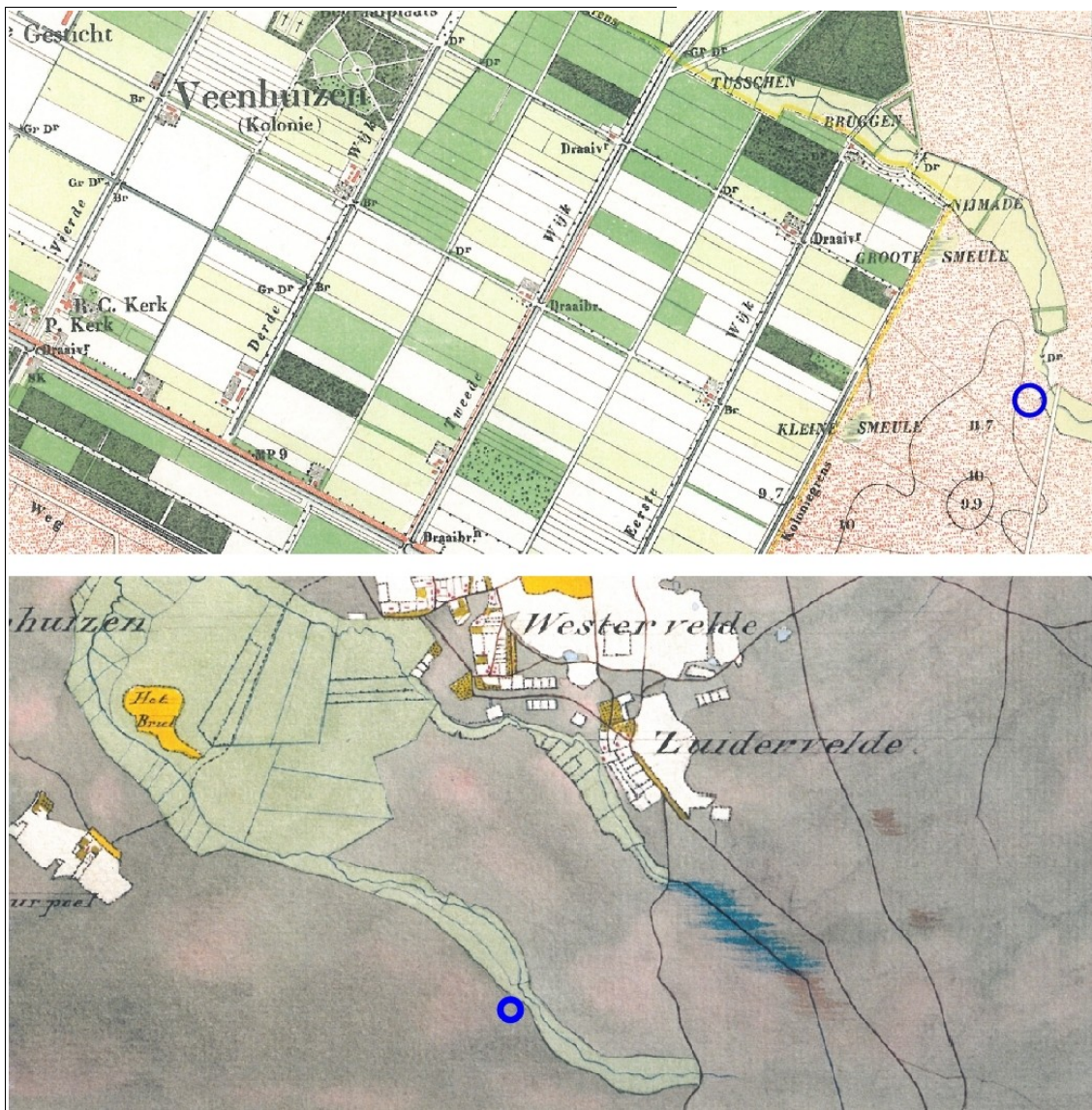
Tabel 3: Zuidvelde, De Fledders 6. Overzicht van de ARCHIS-meldingen in de omgeving van het plangebied (voor de dateringen en ligging van de waarnemingen en monumenten wordt verwezen naar Appendix I en II). De asterix (*) geeft aan dat er onduidelijkheid bestaat over de RD-coördinaten.

CMA / CAA	RD-coördinaten	Omschrijving	Datering
monumenten			
8876/12C-A03	227,050/561,249	bewoningssporen: bewerkt vuursteen	laat paleolithicum – neolithicum
8877/12C-A04	227,160/561,295	bewoningssporen: bewerkt vuursteen	mesolithicum – neolithicum
8880/12C-A07	226,880/560,639	bewoningssporen: bewerkt vuursteen	mesolithicum
8881/12C-A08	226,918/560,407	bewoningssporen bij pingo-restant: bewerkt vuursteen	mesolithicum
8882/12C-A09	227,092/560,654	bewoningssporen bij pingo-restant: bewerkt vuursteen	mesolithicum
8888/12C-A10	227,259/560,827	bewoningssporen: bewerkt vuursteen	laat paleolithicum – mesolithicum
waarnemingen			
156/12CN-16	225,870/560,620*	1 stenen bijl (<i>Fels-Rechteckbeil</i>)	vroeg neolithicum – bronstijd
157/12CN-16	225,870/560,620*	1 stenen bijl	vroeg neolithicum – bronstijd
588/12CN-6	226,120/561,360*	opgraving BAI 1939: grafheuvel met urnengraf en 2 schachtskeletgraven	bronsstijd
589/12CN-6	226,250/561,320*	opgraving BAI 1939: grafheuvel met urnengraf en 11 schachtinhamatiegraven (5 met sporen van boomkist) en 1 klein crematiegraf	bronsstijd
593-12CN-25	227,140/561,290	Vermaning vondsten - bewerkt vuursteen: 239 brokken, 317 afslagen, 20 klingen, 1 trapezium, 23 kernen, 101 schrabbers, 3 pics, 1 geretoucheerde kling, 2 kling met kernvoet, 3 halffabrikaten spitsen; 2 geslepen vuurstenen bijlfragmenten; steen: 5 klopstenen, 1 aambeeld; aardewerk: 4 randfragmenten	mesolithicum – neolithicum neolithicum mesolithicum – neolithicum neolithicum – middeleeuwen
594/12CN-26	227,040/561,230	Vermaning vondsten – bewerkt vuursteen: 1 schrabber, 6 klingschrabbers, 32 klingen, 4 kernpreparatieklingen, 2 A-stekers, 3 spitsen, 138 afslagen, 2 kling met kernvoet, 5 kernen, 2 Creswell-spitsen, 2 RA-stekers, 1 kling afgeknot, 5 krombekstekers, 1 kling geretoucheerd, 1 afslag gekerfd, 1 trapeziumvormige kling	paleolithicum laat B
596/12CN-5	225,810/560,510	opgraving BAI 1938: grafheuvel met crematie in kringgreppel	bronsstijd
597/12CN-5	225,830/560,480	opgraving BAI 1938: grafheuvel met 3 perioden: centraal graf met 2 vuursteenklings, 1 mes,	neolithicum laat A

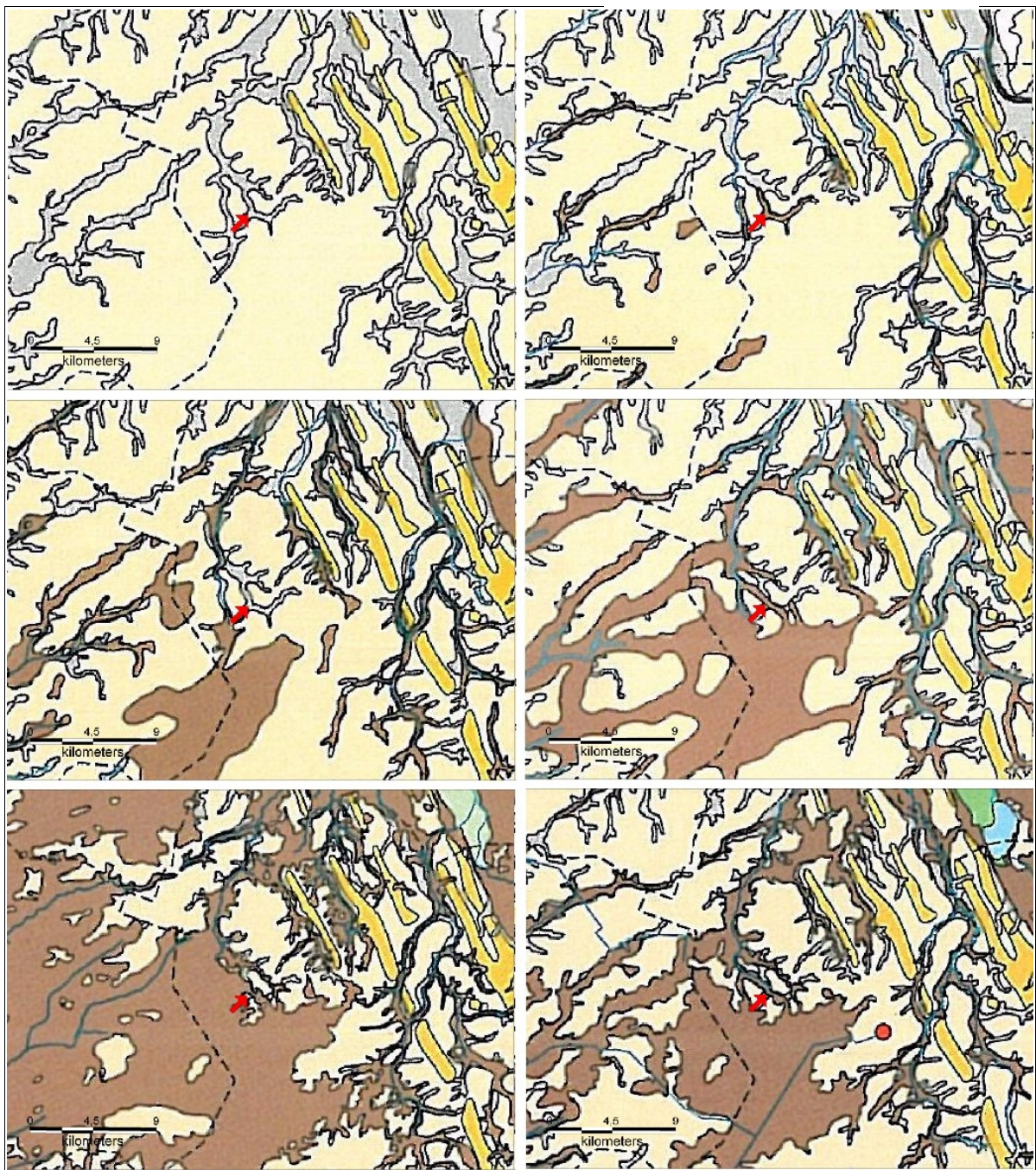
		2 scherven aardewerk standvoetbeker; totaal vernielde graven; verniëld hoofdgraf, 3 latere schachtgraven	vroege bronstijd vroege bronstijd
598/12CN-28	226,880/560,660	Vermaning vondsten - bewerkt vuursteen: 3 afslagen, 1 kern, 1 brok	mesolithicum
599/12CN-29	226,920/560,430	Vermaning vondsten - bewerkt vuursteen: 25 brokken, 2 schrabbers, 29 afslagen; 1 scherf aardewerk	mesolithicum onbekend
600/12CN-30	227,270/560,830	Vermaning vondsten - bewerkt vuursteen: 27 afslagen, 5 klingen, 1 kern, 1 schrabber, 6 brokken	paleolithicum laat B – mesolithicum
601/12CN-31	227,100/560,650	Vermaning vondsten – bewerkt vuursteen: 1 kern, 8 afslagen, 2 brokken	mesolithicum
604/12CN-34	225,290/559,850	Vermaning vondst – 1 stenen werktuig (<i>schlegel</i>)	neolithicum
617/12CN-6	226,260/561,300	opgraving BAI 1953: urnenveld	late bronstijd – vroege ijzertijd
652/12CN-26	227,040/561,230	bewerkt vuursteen: 5 afslagen, 1 schrabber, 1 brok	mesolithicum – neolithicum
214237/12CN-62	227,020/561,260	Vermaning vondsten – bewerkt vuursteen: 2 Cresswell spitsen, 156 stukken afval en gereedschappen, 2 klingschrabbers; 1 A-steker, 1 RA-steker; 2 kernbijlen; 315 stukken afval en werktuigen; 2 spitsen halffabrikaten, 1 spits met schachtdoorn en weerhaken; 1 stenen klopsteen; 2 scherven aardewerk; 1 stenen bijl (<i>Fels-Rechteck</i>)	laat paleolithicum paleolithicum laat A – neolithicum laat laat mesolithicum – vroeg neolithicum mesolithicum – neolithicum vroege bronstijd mesolithicum – neolithicum neolithicum midden neolithicum – bronstijd
214238/12CN-62	227,020/561,260	bewerkt vuursteen: 1 RA-steker, 1 kling	paleolithicum
214239/12CN-50	227,120/561,180	Vermaning vondsten – bewerkt vuursteen: 1 kern, 10 brokken, 4 schrabbers, 21 afslagen, 3 klingen, 1 geretoucheerde kling	paleolithicum – bronstijd
214240/12CN-25	227,140/561,290	1 vuurstenen afslag	paleolithicum – bronstijd
214270/12CN-61	226,380/560,430	1 mogelijke grafheuvel	neolithicum – ijzertijd
238528/12CN-6	226,260/561,300	1 mogelijke grafheuvel, geëgaliseerd scherven standvoetbeker aardewerk; scherven urnenveldaardewerk en nederzettingaardewerk	neolithicum laat A – bronstijd neolithicum laat A neolithicum – ijzertijd

2.4 Historische geografie (KNA 3.2 LS03)

Figuur 7 toont twee details van historische kaarten, namelijk een uitsnede uit een historische atlas met kaarten uit het begin van de twintigste eeuw en een uitsnede uit het begin van de negentiende eeuw. Op beide kaarten is het plangebied gelegen in een onontgonnen veenvlakte, direct westelijk van een beekdal. Op een kaart uit 1955-1965 (hier niet afgebeeld wegens slechte resolutie) is te zien dat de bestaande bossage ten noorden van het plangebied door het onderzochte terrein naar het zuiden heeft doorgelopen. Het noordelijke deel van deze bossage is op Figuur 9 te zien.

Figuur 7: Zuidvelde, De Fledders 6. Details van historische kaarten uit 1898-1928 (boven) en 1819-1829 (onder). Op deze kaarten is te zien dat het terrein van het plangebied pas laat in gebruik is genomen. De ligging van het plangebied is met een blauwe cirkel aangegeven. [Naar: Uitgeverij Nieuwland 2006; Versfelt & Schroor 2005.]

Figuur 8: Zuidvelde, De Fledders 6. Details uit de Holoceen-atlas [Bazelmans 2011]. De kaarten laten de situatie zien rond 9000 v.Chr. (linksboven), 5500 v.Chr. (rechtsboven), 3850 v.Chr. (midden links), 2750 v.Chr. (midden rechts), 500 v.Chr. (links-onder) en 1850 na Chr. (rechtsonder). De ligging van het plangebied is met een rode pijl aangegeven. Dekzand afzettingen zijn in lichtgeel weergegeven, veen in bruin, klei in groen, stuwwallen en heuvelruggen in donkergeel en riviervlakten en beekdalen in blauwgrijs.

2.5 Archeologisch verwachtingsmodel (KNA 3.2 LS05)

Het plangebied bevindt zich direct westelijk van een beekdal in een vlakte van grondmorene, bedekt met dekzand. Ongeveer een halve kilometer westelijk van het plangebied begint een veenkoloniale ontginningsvlakte. De bodem bestaat uit een veldpodzolgrond en is volgens de bodemkaart in het oosten vergraven.

In het plangebied zijn geen archeologische vondsten gemeld in de archeologische gegevensbestanden van ARCHIS. Van hetzelfde perceel als het plangebied zijn wel twee bijlen en twee grafheuvels uit de periode neolithicum-bronstijd bekend, maar de RD-coördinaten hiervan zijn niet nauwkeurig. De grafheuvels zijn reeds opgegraven. In de omgeving zijn nog enkele grafheuvels bekend met een urnenveld uit de bronstijd-ijzertijd. Aan de andere zijde van het beekdal zijn veel stukken bewerkt vuursteen gemeld uit de periode laat paleolithicum-neolithicum.

Vanwege de ligging nabij een beekdal en de meldingen van archeologische vondsten in de omgeving, kunnen ter hoogte van het plangebied bewoningssporen (zoals houtskoolconcentraties, haardkuilen, afvalkuilen of paalgaten) en archeologische indicatoren (bewerkt en of verbrand vuursteen en vanaf het neolithicum ook scherven aardewerk) worden verwacht. Archeologische indicatoren zullen zich hier in de bovenste lagen van de podzolbodembewinden.

Na het midden neolithicum treedt vervening op van de lagere delen van het landschap en ook rond het plangebied (zie Figuur 9 midden rechts). Archeologische resten uit latere perioden worden dan ook niet verwacht.

Voor dit onderzoek is een KLIC-melding (nummer 13G032864) gedaan om na te gaan waar eventuele leidingen en kabels in de grond liggen en een daarmee gepaard gaande verstoring in de bodem te lokaliseren. Volgens deze melding liggen er binnen het plangebied geen leidingen. Er zijn op het terrein wel drainagebuizen aanwezig die globaal van noord naar zuid lopen met een onderlinge afstand van circa tien meter (mondelijke mededeling dhr. Groenwold). Andere verstoringen in de bodem bevinden zich op het oostelijke deel van het terrein waar de bodem vergraven is (zie Figuur 3) en waar tot niet lang geleden een bossage/boomwal was gelegen. Op dit deel worden geen boringen gezet.

Tabel 4: Zuidvelde, De Fledders 6. Specificatie archeologische verwachting.

datering:	vanaf laat paleolithicum; vanaf laat neolithicum alleen op hogere delen
complex:	kampement of nederzetting, begraving; losse vondsten
omvang:	vanaf enkele meters doorsnede
diepteligging:	in de bovenste lagen van de podzolbodem
locatie:	hele terrein
prospectiekenmerken:	vuursteen, houtskool, vanaf het neolithicum scherven aardewerk
mogelijke verstoringen:	drainagebuizen; oostelijk deel vergraven

Figuur 9: Zuidvelde, De Fledders 6. Situatietekening met de boorlocaties. Het plangebied is met een rode lijn aangegeven. De genummerde stippen geven de boorlocaties weer. Voor de RD-coördinaten wordt verwezen naar Tabel 1 en Appendix III. [Naar: Google Earth.]

3. Veldonderzoek (KNA3.2 VS05)

3.1 Aanpak veldonderzoek (KNA 3.2 VS01)

Het veldwerk is uitgevoerd op 8 februari 2013. Voor het inventariserende booronderzoek (verkennde fase) is gebruik gemaakt van een edelmanboor met een diameter van zeven centimeter.² Hiermee is bepaald in welke mate de bodem intact is en wat de kans is op archeologische lagen en/of grondsporen. De onderzochte locatie beslaat circa 0,15 hectare. In totaal zijn er tijdens het onderzoek zes boringen geplaatst. Dit komt neer op een boordichtheid van veertig boringen per hectare hetgeen ruimschoots voldoet aan het vereiste aantal boringen volgens de richtlijnen van de provincie Drenthe voor zowel de verkennde als karterende fase van een inventariserend booronderzoek.

De opgeboorde grond is bekeken op de aanwezigheid van archeologische indicatoren, zoals houtskool, bewerkt vuursteen en aardewerk. Waar mogelijk is de grond gezeefd op een vier millimeter zeef. Daarnaast zijn de diepte, lithologie en kleur (m.b.v. Munsell) bepaald, alsmede alle overige bijzonderheden. De diepte van de boringen varieert van 90 tot 115 centimeter onder het maaiveld. De boringen zijn verspreid over het terrein uitgevoerd (zie Figuur 9). Van alle boringen zijn de RD-coördinaten bepaald met behulp van GPS.

De hoogten van de boorlocaties zijn bepaald met behulp van het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN). Voor de RD-coördinaten van de afzonderlijke boorpunten wordt verwezen naar de boorstaten en boorbeschrijvingen in Appendix III. Tijdens het veldonderzoek is het verwachtingsmodel zoals geformuleerd in paragraaf 2.5 getoetst.

3.2 Resultaten veldonderzoek (KNA 3.2 VS02, VS03)

Bodem

De bodem bestaat volgens de bodemkaart in het westen uit een veldpodzolgrond. Een gaaf podzolprofiel bestaat uit een lichtgrijze uitspoelingslaag (E-horizont), een donkerbruine inspoelingslaag (B-horizont), een geelbruine overgangslaag (BC-horizont) en een gele laag waarin geen bodemvorming heeft plaatsgevonden (C-horizont).

Tijdens het veldwerk bleek de bodem niet meer intact te zijn. De bouwvoor heeft een dikte variërend van 40 tot 60 centimeter en bestaat uit humeus donker bruingrijs matig fijn zand. In boringen 4 en 5 was deze laag verstoord met geel zand. Onder de bouwvoor zijn in boringen 1 tot en met 4 resten van een verstoorde licht grijspaarse E-horizont aanwezig. Deze laag is duidelijk verploegd. Hieronder werd een verstoorde bruine B-horizont aangetroffen die overgaat in de C-horizont. De bovenkant van deze

² Indien de bodem niet verstoord was, zou zijn over gegaan op een boor met diameter van twaalf centimeter, maar dit bleek niet van toepassing.

C-horizont is ijzerhoudend. In de eerste en tweede boringen werden in deze gele laag een vijf centimeter dikke zogenaamde tweede B-horizont aangeboord (dit heeft te maken met de grondwaterspiegel). De bruingele BC-horizont is in de boringen niet waargenomen.

Boringen 5 en 6 zijn nog minder intact. In boring 5 is onder de bouwvoor een verstoorde laag met bouwvoor en geel zand aangetroffen, gevolgd door de C-horizont. Boring 6 bevat direct onder de bouwvoor het gele zand van de C-horizont.

Archeologie

Er zijn tijdens het veldwerk geen archeologische indicatoren aangetroffen. Tijdens het zeven van de opgeboorde grond werd in boring 3 een snipper houtskool gevonden in combinatie met een recente glasscherf en een kleine recente ijzerslak. Houtskool is in dit geval dan ook geen eenduidige indicator voor prehistorische bewoning of activiteiten binnen het plangebied.

4. Conclusies en advies (KNA 3.2 VS07)

Het plangebied bevindt zich langs een beekdal, in een gebied met grondmorene dat bedekt is met dekzand. Het gebied heeft een grootte van circa 0,15 hectare. Er zijn zes boringen geplaatst. Dit komt neer op een gemiddelde boordichtheid van veertig boringen per hectare.

In het plangebied zijn geen eerdere archeologische vondsten gemeld. Ten oosten van het beekdal is bewerkt vuursteen gevonden uit het laat paleolithicum, mesolithicum en neolithicum. In de directe omgeving van het plangebied zijn twee stenen bijlen gevonden tijdens het ploegen en er zijn in het verleden twee grafheuvels opgegraven. De precieze locatie van deze meldingen zijn echter niet bekend.

Voorafgaand aan het veldwerk is een archeologisch verwachtingsmodel opgesteld. De resultaten van het veldwerk voldoen hier niet aan. Ondanks de late ingebruikname van het terrein, is de bodem niet meer intact. Er zijn tijdens het veldwerk geen archeologische indicatoren gevonden.

Advies

De bodem is niet meer intact en er zijn tijdens het veldwerk geen vondsten gedaan. De kans op onverstoorde archeologische grondsporen is klein. Gezien de hoge boordichtheid op deze kleine locatie is archeologisch vervolgonderzoek niet wetenschappelijk te verdedigen. Wij adviseren geen archeologisch vervolgonderzoek.

Wij wijzen erop dat indien er bij de uitvoering van werkzaamheden onverhoopt toch archeologische grondsporen worden aangetroffen en/of vondsten worden gedaan, deze conform de Monumentenwet 1988 artikel 53 & 54 direct dienen te worden gemeld bij zowel de gemeente Noordenveld als de provinciaal archeoloog, dr. W.A.B. van der Sanden, Provinciehuis, Team Sociaal Economische Ontwikkeling, Afdeling Economische Ontwikkeling, Mobiliteit en Cultuur, Westerbrink 1, 9405 BJ Assen (0592-365220 of 06-22662601; w.vandersanden@drenthe.nl).

Appendix I

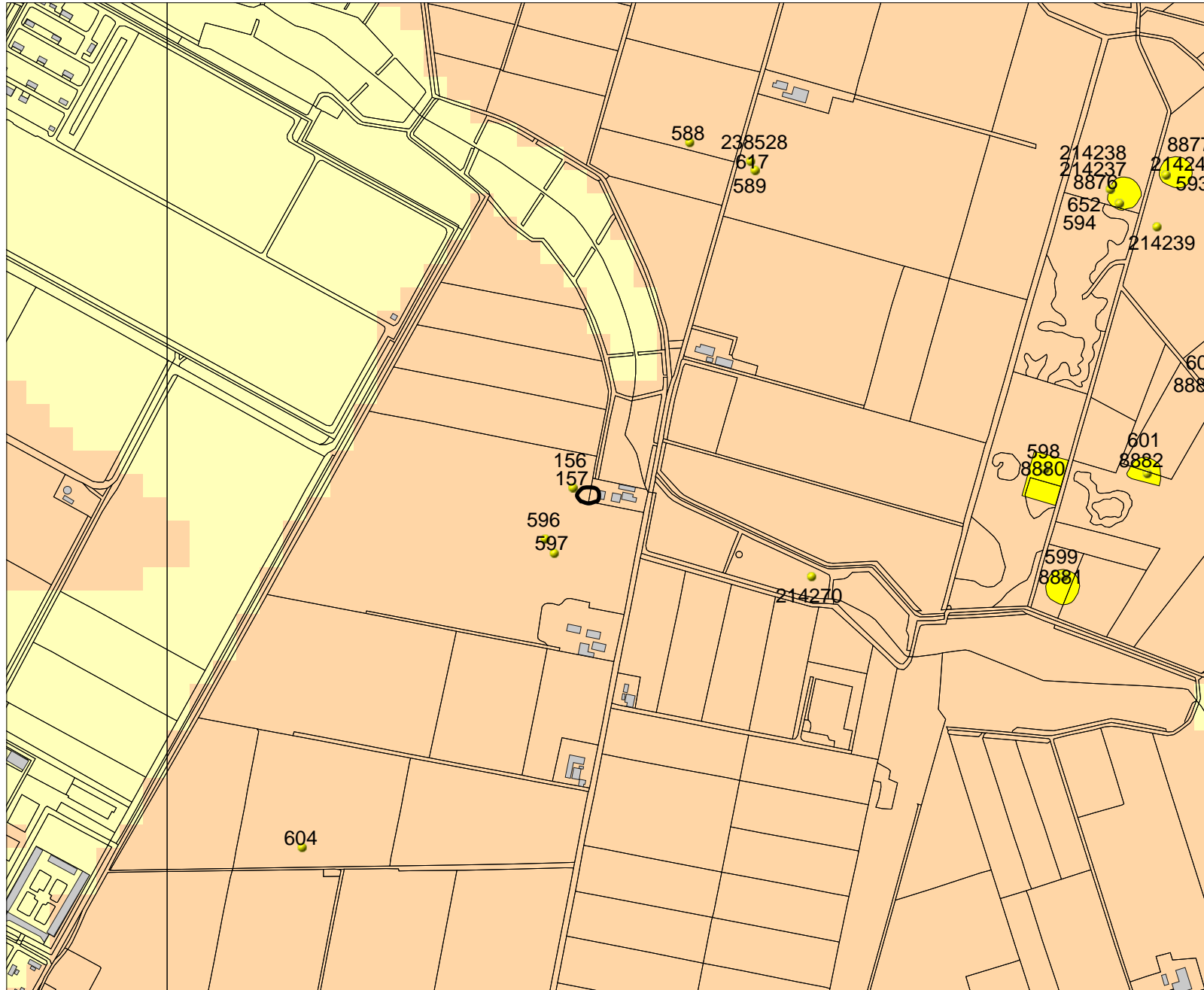
Zuidvelde, De Fledders 6 Archeologische periodes

paleolithicum:		ijzertijd:	
paleolithicum vroeg:	tot 300.000 BP	ijzertijd vroeg:	800 - 500 vC
paleolithicum midden:	300.000 - 35.000 BP	ijzertijd midden:	500 - 250 vC
paleolithicum laat:	35.000 BP - 8.800 vC	ijzertijd laat:	250 - 12 vC
paleolithicum laat A:	35.000 - 18.000 BP	romeinse tijd:	
paleolithicum laat B:	18.000 BP - 8.800 vC	romeinse tijd vroeg:	12 vC - 70 nC
mesolithicum:		romeinse tijd vroeg A:	12 vC - 25 nC
mesolithicum vroeg:	8.800 - 7.100 vC	romeinse tijd vroeg B:	25 - 70 nC
mesolithicum midden:	7.100 - 6.450 vC	romeinse tijd midden:	70 - 270 nC
mesolithicum laat:	6.450 - 4.900 vC	romeinse tijd midden A:	70 - 150 nC
neolithicum:		romeinse tijd midden B:	150 - 270 nC
neolithicum vroeg:	5.300 - 4.200 vC	romeinse tijd laat:	270 - 450 nC
neolithicum vroeg A:	5.300 - 4.900 vC	romeinse tijd laat A:	270 - 350 nC
neolithicum vroeg B:	4.900 - 4.200 vC	romeinse tijd laat B:	350 - 450 nC
neolithicum midden:	4.200 - 2.850 vC	middeleeuwen:	
neolithicum midden A:	4.200 - 3.400 vC	middeleeuwen vroeg:	450 - 1.050 nC
neolithicum midden B:	3.400 - 2.850 vC	middeleeuwen vroeg A:	450 - 525 nC
neolithicum laat:	2.850 - 2.000 vC	middeleeuwen vroeg B:	525 - 725 nC
neolithicum laat A:	2.850 - 2.450 vC	middeleeuwen vroeg C:	725 - 900 nC
neolithicum laat B:	2.450 - 2.000 vC	middeleeuwen vroeg D:	900 - 1.050 nC
bronstijd:		middeleeuwen laat:	1.050 - 1.500 nC
bronstijd vroeg:	2.000 - 1.800 vC	middeleeuwen laat A:	1.050 - 1.250 nC
bronstijd midden:	1.800 - 1.100 vC	middeleeuwen laat B:	1.250 - 1.500 nC
bronstijd midden A:	1.800 - 1.500 vC	nieuwe tijd:	
bronstijd midden B:	1.500 - 1.100 vC	nieuwe tijd A:	1.500 - 1.650 nC
bronstijd laat:	1.100 - 800 vC	nieuwe tijd B:	1.650 - 1.850 nC
		nieuwe tijd C:	1.850 - heden

Appendix II: Bekende en verwachte archeologische waarden.

Zuidvelde, De Fledders 6

227249 / 561659

224656 / 559541

Legenda

- HUIZEN
- TOP10 ((c)TDN)
- VONDSMELDINGEN
- WAARNEMINGEN
- MONUMENTEN**
 - archeologische waarde
 - hoge archeologische waarde
 - zeer hoge archeologische waarde
 - zeer hoge arch waarde, beschermd
- IKAW**
 - zeer lage trefkans
 - lage trefkans
 - middelhoge trefkans
 - hoge trefkans
 - lage trefkans (water)
 - middelhoge trefkans (water)
 - hoge trefkans (water)
 - water
 - niet gekarteerd
- Plangebied

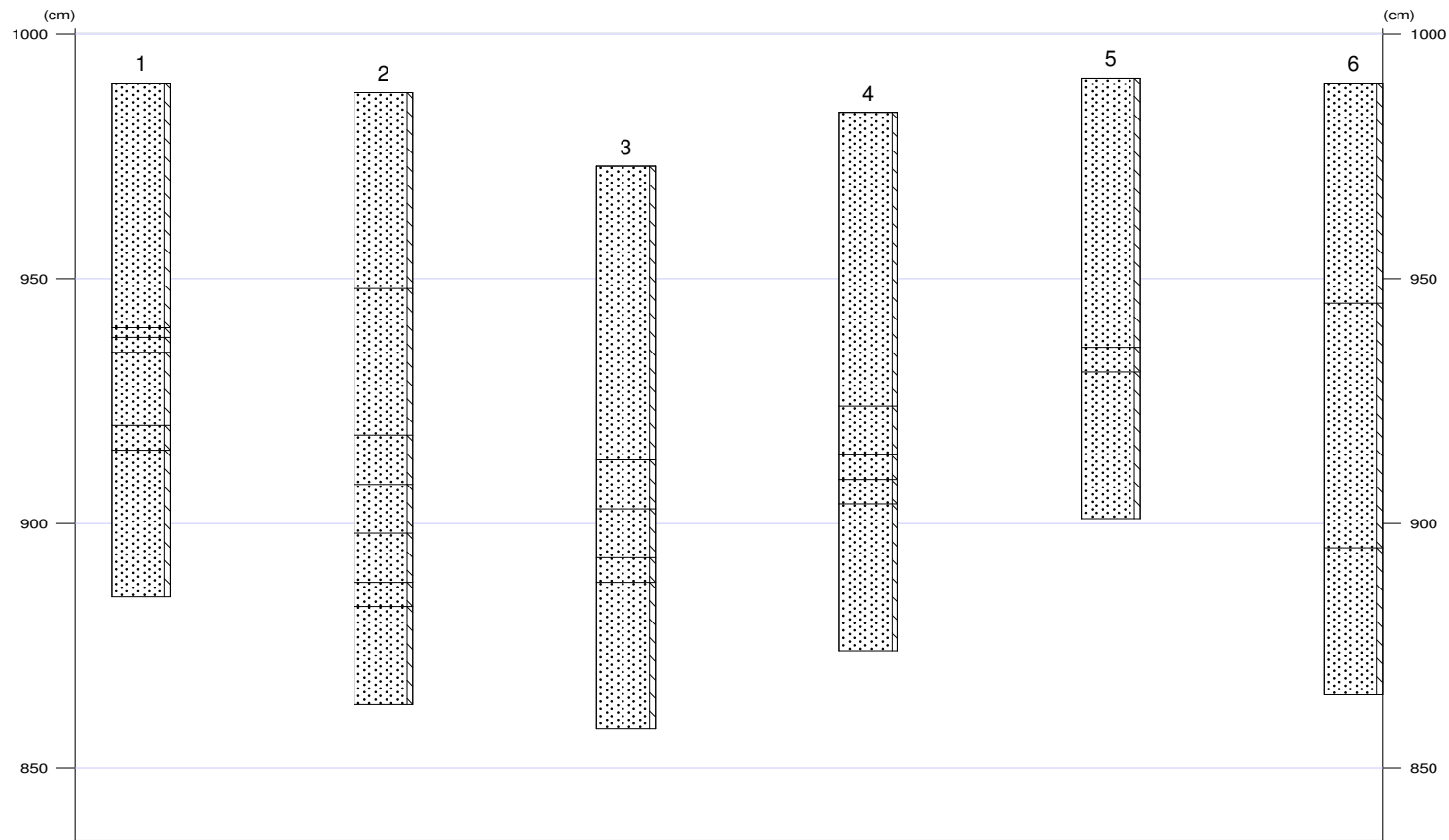
 de steekproef bv
archeologisch onderzoeks-
en adviesbureau

0 500 m

Archis2

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Appendix III: Zuidvelde, De Fledders 6 - Boorbeschrijvingen

1

X-coördinaat (m) : 225874
Y-coördinaat (m) : 560612
Maaiveld (cm) : 990

Lithologie

Diepte (cm)	Omschrijving
Grondsoort	
0 - 50	zand zwak siltig, donker-bruin-grijs, 10YR1.7/1, Zand: matig fijn, bouwvoor
50 - 52	zand zwak siltig, licht-paars-grijs, 10YR6/2, Zand: matig fijn, E-horizont, Opm.: Verstoord
52 - 55	zand zwak siltig, donker-bruin, 7.5YR3/2, Zand: matig fijn, B-horizont, Opm.: Verstoord
55 - 70	zand zwak siltig, geel, 10YR5/6, Zand: matig fijn, spoor roestvlekken, C-horizont
70 - 75	zand zwak siltig, licht-bruin, 10YR4/3, Zand: matig fijn, B-horizont, Opm.: TweedeBHorizont
75 - 105	zand zwak siltig, licht-geel, 10YR6/4, Zand: matig fijn, C-horizont

2

X-coördinaat (m) : 225882
Y-coördinaat (m) : 560609
Maaiveld (cm) : 988

Lithologie

Diepte (cm)	Omschrijving
Grondsoort	
0 - 40	zand zwak siltig, donker-bruin-grijs, 10YR1.7/1, Zand: matig fijn, bouwvoor
40 - 70	zand zwak siltig, licht-paars-grijs, 10YR6/2, Zand: matig fijn, E-horizont, Opm.: SterkVerstoord
70 - 80	zand zwak siltig, donker-bruin, 7.5YR3/2, Zand: matig fijn, B-horizont, Opm.: Verstoord
80 - 90	zand zwak siltig, geel, 10YR5/6, Zand: matig fijn, spoor roestvlekken, C-horizont
90 - 100	zand zwak siltig, licht-geel, 10YR6/4, Zand: matig fijn, C-horizont
100 - 105	zand zwak siltig, licht-bruin, 10YR4/3, Zand: matig fijn, B-horizont, Opm.: TweedeBHorizont
105 - 125	zand zwak siltig, licht-geel, 10YR6/4, Zand: matig fijn, C-horizont

3

X-coördinaat (m) : 225898
Y-coördinaat (m) : 560607
Maaiveld (cm) : 973

Lithologie

Diepte (cm)	Omschrijving
Grondsoort	
0 - 60	zand zwak siltig, donker-bruin-grijs, 10YR1.7/1, Zand: matig fijn, bouwvoor
60 - 70	zand zwak siltig, licht-paars-grijs, 10YR6/2, Zand: matig fijn, E-horizont, Opm.: Verstoord
70 - 80	zand zwak siltig, donker-bruin, 7.5YR3/2, Zand: matig fijn, B-horizont, Opm.: LichtVermengd
80 - 85	zand zwak siltig, geel, 10YR5/6, Zand: matig fijn, spoor roestvlekken, C-horizont
85 - 115	zand zwak siltig, licht-geel, 10YR6/4, Zand: matig fijn, C-horizont

4

X-coördinaat (m) : 225893
Y-coördinaat (m) : 560624
Maaiveld (cm) : 984

Lithologie

Diepte (cm)	Omschrijving
Grondsoort	
0 - 60	zand zwak siltig, donker-bruin-grijs, 10YR1.7/1, Zand: matig fijn, bouwvoor, Opm.: VerstoordMetGeel
60 - 70	zand zwak siltig, licht-paars-grijs, 10YR6/2, Zand: matig fijn, E-horizont, Opm.: Verstoord
70 - 75	zand zwak siltig, donker-bruin, 7.5YR3/2, Zand: matig fijn, B-horizont, Opm.: Verstoord
75 - 80	zand zwak siltig, geel, 10YR5/6, Zand: matig fijn, spoor roestvlekken, C-horizont
80 - 110	zand zwak siltig, licht-geel, 10YR6/4, Zand: matig fijn, C-horizont

5

X-coördinaat (m) : 225881
Y-coördinaat (m) : 560626
Maaiveld (cm) : 991

Lithologie

Diepte (cm)	Omschrijving
	Grondsoort
0 - 55	zand zwak siltig, donker-bruin-grijs, 10YR1.7/1, Zand: matig fijn, bouwvoor, Opm.: VerstoordMetGeel
55 - 60	zand zwak siltig, licht-BR, grijs, 10YR3/3, Zand: matig fijn, Opm.: SterkVerstoordMetGeel
60 - 90	zand zwak siltig, licht-geel, 10YR6/4, Zand: matig fijn, C-horizont

6

X-coördinaat (m) : 225871
Y-coördinaat (m) : 560629
Maaiveld (cm) : 990

Lithologie

Diepte (cm)	Omschrijving
	Grondsoort
0 - 45	zand zwak siltig, donker-bruin-grijs, 10YR1.7/1, Zand: matig fijn, bouwvoor
45 - 95	zand zwak siltig, geel, 10YR5/6, Zand: matig fijn, weinig roestvlekken, C-horizont
95 - 125	zand zwak siltig, licht-geel, 10YR6/4, Zand: matig fijn, C-horizont

Appendix IV: Geomorfologie

Zuidvelde, De Fledders 6

228340 / 562194

224450 / 559017

Legenda

TOP10 ((c)TDN)

HUIZEN

GEOMORFOLOGIE ((c)Alterra)

- Wanden
- Hoge heuvels en ruggen
- Terpen
- Hoge duinen
- Plateaus
- Terrassen
- Plateau-achtige vormen
- Waaivormige glooiingen
- Niet-waaivormige glooiingen
- Lage ruggen en heuvels
- Welvingen
- Vlakten
- Laagten
- Ondiepe dalen
- Matig diepe dalen
- Diepe dalen
- Water
- Bebouwing
- Overig (Dijken etc)

Plangebied

de steekproef^{bv}
archeologisch onderzoeks-
en adviesbureau

0 500 m

Archis2

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap